

Scoală-Te, Dumnezeule!

**Evanghelia biruinței lui Hristos
asupra demonilor, păcatului și
morții**

ANDREW STEPHEN DAMICK

Traducere din limba engleză de
DRAGOȘ DÂSCĂ

Colecția *Apologetica*

Seria *Studii*

13

DOXOLOGIA
Iași, 2026

Cuprins

Prefață	11
Prolog: Ce nu este Evanghelia?	13
Capitolul 1: CE ESTE O EVANGHELIE?	19
Capitolul 2: SCOPUL EVANGHELIEI	33
Capitolul 3: CINE ESTE IISUS HRISTOS?	55
Capitolul 4: CE A ÎMPLINIT IISUS HRISTOS?	75
Capitolul 5: CE AȘTEAPTĂ IISUS HRISTOS DE LA NOI?	91
Capitolul 6: CUM SĂ-I RĂSPUNDEM EVANGHELIEI	109
Mulțumiri	121

*Dumnezeu a stat în dumnezeiască adunare și în mijlocul dumnezeilor
va judeca.*

Până când veți judeca cu nedreptate și la fețele păcătoșilor veți căuta?

*Judecați drept pe orfan și pe sărac și faceți dreptate celui smerit, celui
sărman.*

Mântuiți pe cel sărman și pe cel sărac; din mâna păcătosului izbăviți-i.

*Dar ei n-au cunoscut, nici n-au priceput, ci în întuneric umblă;
stricase-vor toate rânduielile pământului.*

Eu am zis: „Dumnezei sunteți și toți fii ai Celui Preaînalt.”

*Dar voi ca niște oameni muriți și ca unul din căpetenii cădeți.
Scoală-Te, Dumnezeule,
judecă pământul, că toate neamurile sunt ale Tale.*

Psalmul 81

Prefață

Unii ar putea considera că a scrie o carte despre Evanghelie este un demers arogant. Totuși, nu am scris aceste pagini cu credința că am primit o revelație specială. Dimpotrivă, mi s-a părut oportună ideea de a vorbi despre specificul și conținutul Evangheliei într-un chip creștin ortodox, care să poată fi înțeles de cititorii moderni și care nu este disponibil în prezent.

De-a lungul anilor, în timp ce mă străduiam să găsesc modalitatea adecvată pentru a propovădui Evanghelia ca parte a slujirii mele ca păstor, profesor și realizator de podcasturi, am știut că, în cele din urmă, va trebui să compilez aceste gânduri într-un tot unitar. Nu pretind că lucrarea de față este singura modalitate de a prezenta Evanghelia și nici că este ultimul cuvânt pe acest subiect. Totuși, ea conține cea mai potrivită concepție a mea despre Evanghelie și, în multe privințe, reprezintă o corectare sau o extindere semnificativă a modului în care am înțeles-o în trecut.

Prin urmare, cărui public se adresează această carte? Desigur, mi-ar plăcea să spun „întregii omeniri”, dar cred că ea este binevenită pentru trei grupuri de oameni: (1) cei care nu sunt creștini sau sunt prea puțin familiarizați cu ceea ce este creștinismul, (2) cei care participă la lecții de catehizare (se familiarizează cu preceptele creștine pentru a

primi botezul) în cadrul parohiilor și (3) cei care au fost catehizați și doresc să aprofundeze credința creștină.

Sper că *Scoală-Te, Dumnezeu!* va fi un instrument util pentru părinți, clerici, cateheți și seminaristi și sper, de asemenea, că va putea fi citită fără prea multă contextualizare. Ea nu se vrea a fi o cateheză completă, ci mai degrabă o încurajare a cititorului spre cateheză. Pe scurt, această carte discută motivele pentru care cineva ar dori să devină creștin și să fie catehizat.

O precizare pentru cei care nu sunt creștini: aici veți găsi multe referințe la pasaje din Biblie (de exemplu, „Ioan 3, 16”)*. Înțeleg că este posibil să nu considerați Biblia ca fiind normativă precum o consideră creștinii, dar aceste referințe sunt menite să-l ajute pe cititor să aprofundeze anumite teme.

O precizare pentru toți: mă străduiesc să scriu (cât pot de bine) din punctul de vedere al Bisericii Ortodoxe, dar nu consider că lucrarea de față este „versiunea” ortodoxă a propovăduirii Evangheliei lui Iisus Hristos. Evanghelia este pur și simplu. Evanghelia nu are versiuni.

Toate greșelile din carte îmi aparțin, primesc cu drag orice critici și vă rog să vă rugați pentru mine.

Pr. ANDREW STEPHEN DAMICK
 Emmaus, Pennsylvania
 Buna Vestire 2021

* Toate citatele scripturistice sunt din *Sfânta Scriptură* (București: EIBMO, 2018 [„Biblia sinodală”). Am precizat unde am folosit alte surse. Majoritatea sublinierilor îi aparțin autorului. [n.tr.]

Prolog

Ce nu este Evanghelia?

„Scuzați-mă, aveți un minut să vorbim despre Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos?”

Chiar dacă nu sunteți credincioși sau „bisericoși”, probabil ați auzit cuvântul „Evanghelie” și știți că are ceva de-a face cu „mântuirea”. Evanghelia este ceva trebuie auzit și îmbrățișat, dacă doriți să fiți mântuiți. Aici, în America secolului XXI (contextul meu), Evanghelia, așa cum este propovăduită și înțeleasă în general, este, în esență, un fel de prezentare de marketing, iar produsul pe care sunteți încurajați să îl cumpărați este viața veșnică.

Pentru majoritatea oamenilor de astăzi, așa arată propovăduirea Evangheliei. Nu este de mirare, așadar, că mulți oameni ignoră această metodă. În lumea dezvoltată, suntem ținta a sute de reclame în fiecare zi, iar tot ceea ce se promovează – de la pastă de dinți la servicii de telefonie și livrare de pizza – promite, dacă nu chiar viața veșnică, cel puțin schimbarea vieții tale.

Totul este acum „cel mai bun lucru din lume”, cel puțin de la ceea ce era numit recent „cel mai bun lucru”. Dacă am crede fiecare reclamă pe care o vedem și o auzim, am putea

Capitolul 1

Ce este o evanghelie?

*Și știi că, venind la voi, voi veni cu deplinătatea
binecuvântării <evangheliei> lui Hristos.
(Romani 15, 29)*

La începutul secolului I, un pietrar lovea cu ciocanul și dalta într-o stâncă din Priene, o cetate situată pe coasta sud-vestică a provinciei romane Asia (azi în sud-vestul Turciei). Răcorit de briza mării din răsăritul Mării Egee, el cioplea un lung text evanghelic în greaca veche, gravându-l în piatră, pentru ca toți cei care știau să citească să se oprească, să citească, să creadă și să-l pună în lucrare.¹

Totuși, nu era prima dată când cetatea Priene, vorbitoare de limba greacă, auzea această evanghelie. Înainte ca pietrarul nostru să-și înceapă munca, un mesager roman intrase călare în oraș, deschisese un sul și începuse să predice evanghelia.

Această evanghelie vorbea despre nașterea unui izbăvitor, pe care Providența îl înzestraseră cu virtuți pentru binele întregii omeniri. Acest salvator, dăruit celor care au auzit evanghelia

¹ Pentru detalii privind sensul roman al termenului *evangelia*, inclusiv despre inscripția din Priene, vezi N.T. Wright, *Paul and the Faithfulness of God* (Minneapolis: Fortress Press, 2013), pp. 325-328.

și urmașilor acestora, urma să pună capăt tuturor războaielor. Dacă nu s-ar fi născut el, întreaga lume ar fi ajuns o ruină.

Binefacerile sale erau mai mari decât ale tuturor binefăcătorilor dinaintea lui și nimeni nu putea să-l depășească vreodată. Nașterea acestui personaj divin era, așadar, începutul veștii bune (*evangelia*) pentru întreaga lume. Ziua lui de naștere urma să fie sărbătorită ca o schimbare fundamentală a întregii ordini a cosmosului. Însă această proclamație nu era Evanghelia lui Iisus Hristos. Era anul 9 î.Hr., iar aceasta era evanghelia lui *Augustus Caesar*^{*}, primul împărat al Imperiului Roman.

* Titlul prescurtat al primului împărat roman Octavianus Augustus (lat. *Imperator Caesar Divi filius Augustus*; n. 23 septembrie 63 î.Hr.–m. 19 august 14 d.Hr.). Vom folosi interschimbabil cezarul, Octavianus Augustus și Augustus Caesar pentru a ne referi la același împărat roman. [n.tr.]

Evanghelia este un gen precreștin

Înainte de a ajunge la conținutul *Evangheliei*, adică *Evanghelia lui Iisus Hristos și Împărăția Sa*, ar trebui să discutăm despre semnificația cuvântului în sine. Adică, ce este evanghelia?

În zilele noastre, evanghelia este un termen religios. Este folosit și în sens metaforic, referindu-se la ceva ce ar trebui crezut ca „adevărul evanghelic”, indiferent de conținutul său. Ori ne putem referi la ceva în care oamenii cred cu pasiune ca fiind „evanghelia” lor, de exemplu, „evanghelia economiei libertariene”. Dar acestea sunt înțelese ca metafore, iar evanghelia în sensul său literal este în prezent un termen religios, în special creștin.

Așa înțelegeam eu evanghelia când eram copil. Abia la maturitate am aflat că *evangelion* – cuvântul grecesc folosit în Noul Testament, tradus ca „Evanghelie” – avea de fapt o origine precreștină și chiar (într-un anumit sens) nereligioasă. (Însă, în lumea antică, religia nu putea fi separată de celelalte aspecte ale vieții și societății.) Literalmente, *evangelion* înseamnă „veste bună”, dar în sensul său antic avea o semnificație mai largă. Etimologia nu epuizează modul în care cuvântul era înțeles când apostolii îl foloseau în Noul Testament. Am putea fi tentați să analizăm etimologia unui cuvânt sau semnificația părților sale constitutive și să credem că i-am înțeles sensul.

Dar să luăm în considerare un cuvânt precum „mic dejun” [*breakfast*], care la un moment dat însemna efectiv „încheierea

Nu evanghelia cezarului, ci Evanghelia lui Hristos

Având în vedere toate acestea, reflectați la cuvintele de început ale Evangheliei lui Marcu:

Începutul Evangheliei lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.
(Marcu 1, 1)

Dacă înlocuiți numele lui Iisus Hristos cu cel al lui Augustus Caesar, veți avea aproximativ aceeași afirmație, formulată aproape în același limbaj. Nu știu dacă Sfântul Marcu auzise vreodată de inscripția din Priene, dar știa cu siguranță că, în tot Imperiul Roman, Augustus era aclamat ca fiu al unui zeu și izbăvitor al lumii, iar nașterea sa era vestită ca începutul unor *evangelia*. Așadar, când Sfântul Marcu, care trăia în mica provincie romană Iudeea, a scris această propoziție în propria Evanghelie, a fost un act de rebeliune împotriva Romei.

Și ceilalți evangheliști au făcut, practic, același lucru. Când se refereau la textele lor ca evanghelii, invocau acest concept roman în uz al „evangheliei”. Dar fiecare dintre ei, și de fapt și alți scriitori din Noul Testament, spuneau că nu scriau *evangelia* la plural, ci mai degrabă *evangelion*, la singular.

Cu alte cuvinte, scrierea Apostolilor era **evanghelia**, singura și unica. Toate celelalte evanghelii erau false. Toate celelalte evanghelii erau înfrânte și respinse. Evanghelia cezarului*

* „Cezar” nu desemna o funcție oficială în epoca lui Augustus, ci aparținea numelui de familie (*Caesar*), moștenit de la Iulius Caesar; abia ulterior termenul va ajunge să exprime autoritatea imperială, așa

Capitolul 2

Scopul Evangheliei

*Vrednic de credință și de toată primirea e cuvântul
că Iisus Hristos a venit în lume
ca să mântuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu.
(I Timotei 1, 15)*

Evangheliile erau proclamate pe străzile cetăților din Antichitate deoarece acele cetăți fuseseră stăpânite de o altă putere, iar acum o nouă putere venea să-și afirme dominația. Dacă întâistătătorii anteriori fuseseră asupritori, această evanghelie era, într-adevăr, o veste bună. Și, desigur, orice cuceritor care își proclama evanghelia îi descria pe conducătorii anteriori ca fiind asupritori, iar pe sine ca un eliberator. Nimeni nu-și punea vestitorul să anunțe că venea să asuprească și să înrobească cetatea. Asta nu ar fi fost deloc o veste bună.

În evanghelia lui Augustus Caesar, vestitorul său anunța că războiul se apropia de sfârșit. Lumea antică cunoscuse multe războaie, iar cel mai important dar pe care un imperiu putea să-l ofere era pacea. Ce rost ar fi avut să unească numeroase regate sub un singur conducător, dacă războaiele continuau?

La rândul său, Augustus promitea că venirea lui va aduce și alte beneficii poporului aflat sub stăpânirea sa. Nu numai

Capitolul 3

Cine este Iisus Hristos?

*Și venind Iisus în părțile Cezareii lui Filip, îi întreba pe ucenicii Săi,
zicând: Cine zic oamenii că sunt Eu, Fiul Omului?*

*Iar ei au răspuns: Unii, Ioan Botezătorul, alții Ilie, alții Ieremia sau
unul dintre proroci. Și le-a zis: Dar voi cine ziceți că sunt?*

*Răspunzând Simon Petru a zis: Tu ești Hristosul,
Fiul lui Dumnezeu Celui viu.*

(Matei 16, 13-16)

Înainte de a spune orice altceva despre El, să reținem că, pentru creștini, Iisus este Mesia.

El este Mesia Cel profețit în Scripturile ebraice. El este Hristosul lui Dumnezeu. Aceste două cuvinte – *Mesia* și *Hristos* – au pătruns în limbile moderne din ebraică și, respectiv, greacă și ambele înseamnă „cel uns”. Este un titlu pentru Iisus, nu (așa cum ar putea presupune unii) numele Lui de familie.

Noi spunem că Iisus este Mesia, iar la temelia acestei afirmații se află mărturia istoriei omenirii. Nu este doar istoria Israelului Vechiului Legământ, a poporului lui Dumnezeu înainte de venirea lui Iisus în lume, a poporului format de Dumnezeu Însuși la ieșirea din Egipt; este și istoria omenirii și a căderii sale în Adam și Eva. Am discutat despre câteva

evenimente istorice importante în capitolul precedent, dar vom reveni acum la aspecte pe care nu le-am menționat încă.

În urma căderii, Dumnezeu a început un proces prin care să-i dezvăluie omenirii calea de a ieși din moarte, păcat, stricăciune și robie față de demoni. El a făcut aceasta mai întâi prin intermediul unui om pe care L-a ales special pentru această sarcină, Avraam.

Să ne închinăm lui Dumnezeu sau zeilor?

Povestea lui Avraam începe la sfârșitul capitolului 11 din Facerea, la scurt timp după relatarea despre Babel. Avraam (sau Avram, cum este numit la început) a trăit în Ur, capitala vechiului Sumer (în Irakul modern). Probabil, Avram s-a născut acolo în aceeași perioadă în care se construia Marele Zigurat din Ur.

Ne putem imagina pentru o clipă că, pe măsură ce soarele apunea și stelele începeau să răsară pe cerul sumerian, un muncitor care participa la construirea aceluia zigurat a căutat cu privirea spre acele astre. Când le-a privit, a văzut zei care domneau și orânduiau viața oamenilor. Și, în timp ce contempla ziguratul scufundându-se treptat în întuneric, știa că, după finalizarea lui, oamenii se vor aduna acolo, vor aduce jertfe și vor comunica cu zeul lor.

Apoi, dacă ar fi stăruiet cu privirea mai mult timp, ar fi văzut răsăritul lunii. Și când privea acel astru, vedea zeul căruia îi era dedicat ziguratul: Nanna, care era numit și Nannar, Suen sau Sîn. Nanna era zeul lunii venerat în păgânismul sumerian, babilonian, akkadian și asirian. (În multe mituri păgâne, luna este considerată o zeiță, dar Nanna este descris ca fiind bărbat, ceea ce nu este neobișnuit.)

Atât de înalt era acest munte artificial unde se practica cultul lui Nanna, încât putea fi văzut din orice loc te-ai fi aflat în Ur. Vaietul rugăciunilor umplea drumurile, iar mirosul jertfelor arse se răspândea în aer. În acest fel, zeul Nanna devenea parte integrantă a comunității, iar comunitatea era